

Social Studies - Class X			
Syllabus for Public Examination – 2020-2021			
S.No	Name of the Lesson	Topics Included	Topics Deleted
1	India- Relief Features	The total lesson except India map in page No.3	India map in page : 3 (this India Map only)
2	Ideas of Development	How to compare different countries or states (Page No: 18 to 23) Development as progress over time (Page No: 24 to 26) Development as progress overtime (Page No: 24-26)	Developmental Goals of Different Categories of Persons (Table: 14,15) Income and other goals (Page No: 17)
3	Production and Employment	Sectors of Economy(Page No: 28) Gross domestic product(Page No: 29) How do we estimate GDP(Page No: 30-31) Changes in the importance of sectors-value of goods and services produced and employment of people(Page No: 33) Employment – the working life in India (Page No: 35) Organised and unorganized sector employment in India(Page No: 37) How to create more and better conditions of employment. (Page No: 40)	Table in Page No: 32 Graphs, table in Page No: 36,37 Table in Page No: 40
4	Climate of India	Climate and weather (Page No: 44) Factors influencing climate and weather(Page No: 46)	Climographs tables in page No: 45,46

		<p>Seasons (Page No: 48-52)</p> <p>Global warming and climate change(Page No: 53-55)</p>	
5	Indian Rivers and Water Resources	<p>The Himalayan rivers and the Peninsular rivers. (Page No: 59-61)</p> <p>Rational and equitable use of water – an example(Page No: 65)</p> <p>Water as common food resource . (Page No: 67)</p>	<p>Outflows (Page No: 61,62)</p> <p>Water use in Tungabhadra river basin (Page No: 63,64)</p>
6	The people	<p>What does the census show (Page No: 74-77)</p> <p>Population density (Page No: 81)</p>	Changing population size (Page No: 77-80)
7	People and settlement	<p>What is a settlement? (Page No: 87)</p> <p>What kinds of places attracted settlements ? (Page No: 92-93)</p> <p>How are settlements organised ? (Page No: 94)</p> <p>Urbanisation problems. (Page No: 98-99)</p>	<p>How did settlements begin? (Page No: 88)</p> <p>Expansion of agriculture and emergence of towns (Page No: 88-91)</p> <p>Urbanisation in India (Page No: 95)</p>
8	People and Migration	<p>Measure and classify migration patterns(Page No: 102)</p> <p>Seasonal and temporary migration (Page No:108-110)</p> <p>What happens when people migrate(Page No: 110-111)</p>	<p>Rural – Urban Migration (Page No: 106,107)</p> <p>International Migration (Page No: 112,113)</p>
9	Rampur :A Village Economy	Land and other natural resources (Page No: 116-	Land distribution in Rampur (Page No: 118)

		<p>117)</p> <p>Non-Farm activities in Rampur(Page No: 125-127)</p>	<p>Organisation of production (Page No: 119-120)</p> <p>Labour for the farm (Page No: 121)</p> <p>Capital: arranging physical and working capital (Page No: 122)</p> <p>Surplus or Loss for the farmer (Page No: 123, 124)</p> <p>The shopkeepers of Rampur (page No:126)</p> <p>Transport: a fast developing sector (Page No: 126)</p>
10	Globalisation	<p>Introduction (Page No: 130-131)</p> <p>MNCs and Globalisation (Page No: 135)</p> <p>World Trade Organisation(WTO) (Page No: 138)</p> <p>Impact of Globalisation in India (Page No:139)</p>	<p>Production across countries (Page No: 132)</p> <p>Interlinking production across countries (Page No: 132,133)</p> <p>Foreign trade and integration of Market (Page No: 134)</p> <p>Technology (Page No: 136)</p> <p>Liberalisation of Foreign trade and foreign investment (Page No: 137)</p> <p>Small producers – Compete or perish (Page No: 141)</p> <p>The struggle for a fair globalization (Page No: 142)</p>
11	Food Security	Availability of food grains (Increasing food grain

		<p>Page No: 147-149)</p> <p>Access to food (Page No: 150-151)</p> <p>Public distribution system (Page No: 151-153)</p>	<p>production (Page No: 146-147)</p> <p>Nutrition status (Page No: 153-156)</p>
12	Sustainable Development with Equity	<p>Environment and development (Page No: 161-163)</p> <p>Chipko Movement (Page No: 169)</p> <p>Towards sustainable development with equity (Page No: 170-172)</p>	<p>People's rights over the environment (Page No: 164-168)</p> <p>An Alternative public distribution system (Page No: 173)</p>
13	The world between wars 1900-1950 Part I	Complete lesson	
14	The world between wars 1900-1950 Part II	<p>Russian socialist revolution (Page No: 187)</p> <p>Rise of stalin (Page No: 188)</p> <p>The great depression (Page No: 192)</p> <p>Rise of Nazism in Germany(Page no:194)</p> <p>The defeat and End (Page No: 198)</p>	<p>The october revolution and the Russian countryside :Two Views (Page No: 190 – Box item)</p> <p>Central Asia of the october revolution views (Page No:191 – Box Item)</p> <p>Rabindranath tagore wrote from Russia in 1930 (Page No:192 – Box Item)</p> <p>Hitlers speech (Page No:194 – Box Item)</p> <p>Box item questions in Page</p>

			<p>Number – 194</p> <p>Indoctrination, Women under Nazis, Box item question in page number - 195</p>
15	National liberation movements in the colonies	<p>China: two different phases (Page No: 202-207)</p>	<p>Vietnam - Against two colonisers. (Page No: 208)</p> <p>Nigeria :forming unity against the colonizers(Page No 213-217)</p>
16	National movement in India- partition and Independence: (1939 -1947	<p>Should the war be supported by Indians? (Page No: 218-220)</p> <p>Who represents the peoples of the country (Page No: 220)</p> <p>The Pakistan resolution(Page No: 222)</p> <p>Who will make the British Quit India?Page No: 223)</p> <p>Muslim league and congress negotiation for transfer of powers(Page No: 226)</p> <p>A possible alternative of partition. (Page No: 227)</p> <p>Partition and Migration(Page No: 229)</p> <p>Assassination of Gandhiji Integration of states(Page No: 230)</p>	
17	The making of Independent India,s Constitution	Revisiting Indian Constitution(Page No: 232)	Nepal Interim Constitution Preamble 2007(Page No: 232)

		<p>Reading debates(Page No: 234-236)</p> <p>Parliamentary system(Page No: 238-241)</p> <p>Examples of debate on fundamental rights(Page No: 243-245)</p> <p>The constitution today(Page No: 246)</p>	<p>Japan Constitution Preamble 1946(Page No: 233)</p> <p>Background of Nepal(Page No: 234)</p> <p>Reading constituent Assembly debates(Page No: 237)</p> <p>Examples of critiquing in CA debates(Page No: 242-243)</p> <p>Constitution and' social engineering'. (Page No: 245)</p>
18	Independent India (The first 30years -1947-1977	<p>First general elections(Page No: 249)</p> <p>One party dominance In political system(Page No: 250)</p> <p>Demand for state reorganization(Page No: 251)</p> <p>State reorganisation act ,1956(Page No: 253)</p> <p>Social and economic changes. (Page No: 253)</p> <p>Bangladesh war(Page No: 259)</p> <p>Emergency(Page No: 261)</p>	<p>Foreign policy and wars(Page No: 251)</p> <p>The succession(Page No: 255)</p> <p>Anti Hindi agitation(Page No: 255)</p> <p>Green revolution(Page No: 256)</p> <p>Rise of regional parties and regional movements(Page No: 257-258)</p> <p>Jammu and Kashmir(Page No: 258-259 box item)</p> <p>The left turn(Page No: 260)</p>
19	Emerging political Trends 1977-2000	Return of democracy after emergency(Page No: 265)	The President rule(Page No: 267)

		<p>1977 elections and the end of emergency. (Page No: 265-267)</p> <p>Emergence of regional aspirations(Page No: 267)</p> <p>Andhra Pradesh(Page No: 268)</p> <p>New initiatives in Rajiv Gandhi Era(Page No: 273)</p> <p>The Era of coalition politics(Page No: 276)</p> <p>The left front government in west Bengal(Page No: 276-277)</p> <p>Economic liberalisation(Page No: 279-280)</p>	<p>Assom Movement(Page No: 268-270)</p> <p>The Punjab Agitation(Page No: 270-272)</p> <p>Rise of communalism and corruption in high places. (Page No: 274-275)</p> <p>Political concerns in the last decade of 20th century. (Page No: 278)</p> <p>Use of religion and politics(Page No: 279)</p>
20	Post - war world and India	<p>Aftermath of the world war – II(Page No: 282)</p> <p>United Nations Organisations(Page No: 283)</p> <p>The two camps and the cold war(1945-1991)</p> <p>Flash points(Page No: 287)</p> <p>Non-alignment movement(Page No: 287)</p> <p>India and its neighbours(Page No: 293)</p> <p>India's relation with China</p>	<p>Proxy war(Page No: 285)</p> <p>Military alliances(Page No: 286)</p> <p>Armes and space race(Page No: 287)</p> <p>West Asian conflicts(Page No: 289-290)</p> <p>The growth of nationalism in the middle East(Page No: 291)</p> <p>Peace movements , collapse of the USSR and end of the cold war(Page No: 292)</p>

		<p>(Sino-Indian relations) (Page No: 293)</p> <p>India's relation with Pakistan(Page No: 294-295)</p> <p>India's relation with Bangladesh(Page No: 296)</p> <p>India's relation with Srilanka(Page No: 297)</p>	
21	Social movements in our times	<p>Background (Page No: 298)</p> <p>Green peace movement in Europe(Page No: 304)</p> <p>Bhopal Gas disaster - related movements(Page No: 304)</p> <p>Social Justice and human rights(Page No: 308)</p> <p>Social mobilisation on human rights(Page No: 310)</p> <p>Historical context (manipur) (Page No: 311)</p> <p>Meira Paibi movement(Page No: 311)</p> <p>Some common features across social movements(Page No: 312)</p>	<p>Civil rights and other movements of 1960's(Page No: 298-299)</p> <p>Human rights movements in the USSR(Page No: 300)</p> <p>Anti Nuclear and Anti-war movement(Page No: 300-302)</p> <p>Globalisation, marginalised people and environmental movements(Page No: 303)</p> <p>Movements against dams on the Narmada river(Page No: 305-306)</p> <p>Silent Valley Movement(Page No: 307)</p> <p>Adavallu Ealemaithey(Page No: 308)</p>
22	Citizens and the Government	<p>Part - I</p> <p>Right to information(Page No: 314-319)</p>	<p>Part - II</p> <p>Legal service authority(Page No: 320-323)</p>

సాంఘికశాస్త్రం - 10 వ తరగతి

ప్రత్యామ్నాయ విద్యాప్రణాళిక ప్రకారం మూల్యాంకనం కొరకు ఉద్దేశించబడిన

పాఠ్యఅంశాలు

PAPER - 1

క్రమసంఖ్య	సిలబస్ లో ఉంచబడిన పాఠ్యఅంశాలు	సిలబస్ నుండి తొలగించబడిన పాఠ్యఅంశాలు
1.	భారతదేశం - భౌగోళిక స్వరూపాలు పేజీ 3 లోని భారతదేశ పటం మినహా మిగిలిన పాఠ్య భాగం మొత్తం	పేజీ 3 లోని భారతదేశ పటం
2.	అభివృద్ధి భావనలు - వేరు వేరు దేశాలను లేదా రాష్ట్రాలను ఎలా పోల్చుతాం (18 -23 పేజీలు) - పురోగతిగా అభివృద్ధి (24-26పేజీలు)	- వివిధ వర్గాల ప్రజల ఆకాంక్షలు (14-15 పేజీలు)పట్టిక. - ఆదాయం, ఇతర లక్ష్యాలు (17 పేజీ)
3.	ఉత్పత్తి - ఉపాధి - ఆర్థిక వ్యవస్థ లోని రంగాలు	- పేజీ 32 లోని టేబుల్ - పేజీ 36,37 లోని గ్రాఫ్లు, టేబుల్ - పేజీ 40 లోని టేబుల్

	<ul style="list-style-type: none"> - స్థూల జాతీయ ఉత్పత్తి - G.D.P.ని ఎలా అంచనా వేస్తాం - రంగాల ప్రాముఖ్యతలో మార్పు - ఉపాధి - భారతదేశం లోని పని పరిస్థితులు - భారతదేశంలో వ్యవస్థీకృత, అవ్యవస్థీకృత రంగాలలో ఉపాధి - ఉపాధి అవకాశాలు, పరిస్థితులు మెరుగుపరచడం ఎలా <p>(పేజీ 36,37 లలోని గ్రాఫ్ మరియు 3,4 టేబుల్ ఉండాలి.)</p>	
4.	<p>భారతదేశ శీతోష్ణస్థితి</p> <ul style="list-style-type: none"> - శీతోష్ణస్థితి, వాతావరణం 	<ul style="list-style-type: none"> - పేజీ 45,46 లోని పట్టిక, క్లౌమోగ్రాఫ్స్

	<ul style="list-style-type: none"> - శీతోష్ణస్థితి, వాతావరణాన్ని ప్రభావితం చేసే అంశాలు - భారతదేశ కాలాలు - భూగోళం వేడెక్కడం, శీతోష్ణస్థితిలో మార్పు 	
5.	<p>భారతదేశ నదులు, నీటివనరులు</p> <ul style="list-style-type: none"> - హిమాలయ నదులు, ద్వీపకల్ప నదులు - నీటి హేతుబద్ధ సమ వినియోగం ఒక ఉదాహరణ - ఉమ్మడి వనరుగా నీరు 	<ul style="list-style-type: none"> - అంతర్గత ప్రవాహాలు (61-62 పేజీలు) - తుంగభద్ర నదీ ప్రాంతంలో నీటి వినియోగం (63-64 పేజీలు)
6.	<p>ప్రజలు</p> <ul style="list-style-type: none"> - జనగణన ఏమి చెబుతుంది(74-77 పేజీలు) - జనసాంద్రత (81) 	<ul style="list-style-type: none"> - జనాభా మార్పు(77- 80)
7.	<p>ప్రజలు – నివాస ప్రాంతాలు</p> <ul style="list-style-type: none"> - నివాస ప్రాంతం అంటే ఏమిటి? 	<ul style="list-style-type: none"> - నివాస ప్రాంతాలు ఎలా ఏర్పడ్డాయి

	<ul style="list-style-type: none"> - ఎటువంటి ప్రదేశాలు నివాస ప్రాంతాలుగా మారాయి - నివాస ప్రాంతాలను ఎలా వ్యవస్థీకరిస్తారు (నివాస ప్రాంత స్థాయిలు) - పట్టణీకరణ సమస్యలు 	<ul style="list-style-type: none"> - వ్యవసాయ వృద్ధి - పట్టణాల ఆవిర్భావం(88-91) - భారతదేశంలో పట్టణీకరణ(95)
8.	<p>ప్రజలు - వలసలు</p> <ul style="list-style-type: none"> - వలసల తీరును వర్గీకరించడం - కాలానుగుణ, తాత్కాలిక వలస (108-110) - ప్రజలు వలస వెళ్ళినపుడు ఏమవుతుంది?(110-111) 	<ul style="list-style-type: none"> - గ్రామీణ ప్రాంతాల నుండి పట్టణాలకు వలస (106-107) - అంతర్జాతీయ వలసలు (112-113)
9.	<p>రాంపురం - గ్రామ ఆర్థికవ్యవస్థ</p> <ul style="list-style-type: none"> - భూమి, ఇతర సహజవనరులు (116-117) 	<ul style="list-style-type: none"> - రాంపురంలో భూపంపిణీ(118) - ఉత్పత్తి నిర్వహణ (119-120) - వ్యవసాయానికి అవసరమైన శ్రమ (121)

	<ul style="list-style-type: none"> - రాంపురంలో వ్యవసాయేతర పనులు - ఉత్పత్తి నిర్వహణ(119-120) 	<ul style="list-style-type: none"> - పెట్టుబడి – భౌతిక నిర్వహణ పెట్టుబడిని ఏర్పాటు చేసుకోవడం (122) - రైతుకు మిగులు లేదా నష్టం (133-124) - రాంపురంలోని దుకాణదారులు - రవాణా: వేగంగా అభివృద్ధి చెందుతున్న రంగం (126)
10.	<p>ప్రపంచీకరణ</p> <ul style="list-style-type: none"> - అంతర్జాతీయ ఆర్థిక మార్పిడి – ప్రవాహాలు (130-131) - బహుళ జాతి కంపెనీలు, ప్రపంచీకరణ (135) - W.T.O (138) - భారతదేశం పై ప్రపంచీకరణ ప్రభావం (139) 	<ul style="list-style-type: none"> - పలు దేశాలలో ఉత్పత్తి(132) - దేశాల మధ్య ఉత్పత్తిని అనుసంధానం చేయడం(132-133) - విదేశీ వాణిజ్యం – మార్కెట్ల అనుసంధానం (134) - సాంకేతిక పరిజ్ఞానం(136)

		<ul style="list-style-type: none"> - విదేశీ వాణిజ్యం - పెట్టుబడుల సరళీకరణ(137) - చిన్న ఉత్పత్తి దారులు పోటీపడండి లేదా అంతరించిపోండి(141) - న్యాయమైన ప్రపంచీకరణ కోసం పోరాటం (142)
11.	<p>ఆహార భద్రత</p> <ul style="list-style-type: none"> - ఆహార ధాన్యాల లభ్యత (147-149) - ఆహార అందుబాటు (150-151) - ప్రజా పంపిణీ వ్యవస్థ (151-153) 	<ul style="list-style-type: none"> - ఆహార ధాన్యాల ఉత్పత్తిని పెంచడం (146-147) - పోషకాహార స్థాయి(153-156)
12.	<p>సమానత, సుస్థిర అభివృద్ధి</p> <ul style="list-style-type: none"> - పర్యావరణం, సుస్థిర అభివృద్ధి (161- 163) - సమానతతో కూడిన సుస్థిర అభివృద్ధి (170-172) - చిప్కో ఉద్యమం (169) 	<ul style="list-style-type: none"> - పర్యావరణం పై ప్రజల హక్కులు (164-168) - ప్రత్యామ్నాయ ప్రజాపంపిణీ వ్యవస్థ(173)

సాంఘిక శాస్త్రం - 10 వ తరగతి - పేపర్ - 2

ప్రత్యామ్నాయ విద్యాప్రణాళిక ప్రకారం సిలబస్ లో ఉంచబడిన అంశములు మరియు తొలగించబడిన అంశాలు

Sl.No.	ఉంచబడిన అంశాలు	తొలగించబడిన అంశాలు
13.	ప్రపంచ యుద్ధాల మధ్య ప్రపంచం 1900-1950: భాగం - 1 176 - 186 పేజీలు ఉన్నాయి	ప్రపంచ యుద్ధాలు - కొన్ని ప్రతికూలమైన వాస్తవాలు - 178
14.	ప్రపంచ యుద్ధాల మధ్య ప్రపంచం 1900-1950 భాగం - 2 రష్యాలో సోషలిస్టు విప్లవం - 187 అధికారంలోకి స్టాలిన్ - 188 తీవ్ర మాంద్యము - 1992 జర్మనీలో నాజీల ప్రాబల్యం , ఓటమి అంతం - 194	అక్టోబర్ విప్లవం, రష్యా గ్రామీణ ప్రాంతం : రెండు దృక్కోణాలు అక్టోబర్ విప్లవం నాటి మధ్య ఆసియా: దృష్టి కోణాలు - 191 (బాక్స్ ఐటమ్) సోవియట్ రష్యాలో 1920 లో కాలుపెట్టిన భారతీయుడు - 191(బాక్స్ ఐటమ్) రష్యా నుండి 1930 లో రవీంద్రనాథ్ ఠాగూర్ ఇలా రాశారు - 192 (బాక్స్ ఐటమ్) హిట్లర్ ఉపన్యాసం నుండి - 194 (బాక్స్ ఐటమ్) పేజీ నెంబర్ 194 లో బాక్స్ లో ప్రశ్నలు

		సిద్ధాంత బోధన, నాజిజం, మహిళలు, బాక్స్ లో ప్రశ్నలు - 195 (బాక్స్ ఐటమ్)
15.	వలస పాలిత ప్రాంతాలలో జాతి విముక్తి ఉద్యమాలు చైనా రెండు భిన్న దశలు - 202-207	వియత్నాం : ఇద్దరు వలసపాలకులకు వ్యతిరేకం - 208-12 నైజీరియా : వలస పాలకులకు వ్యతిరేకంగా ఏకం కావడం - 213 - 217
16.	భారతదేశ జాతీయోద్యమం - దేశవిభజన, స్వాతంత్ర్యం దేశ ప్రజలకు ఎవరు ప్రాతినిధ్యం వహిస్తారు - 220 పాకిస్తాన్ తీర్మానం - 222 ముస్లింలీగ్, కాంగ్రెస్ - అధికారం బదిలీకి సంప్రదింపులు - 226 దేశ విభజన - ప్రత్యామ్నాయ మార్గాలు - 227 దేశ విభజన - వలసలు - 229	ప్రపంచ యుద్ధానికి భారతీయులు మద్దతు తెలపాలా? 1939 - 1942 - 218-220 పేజీలు బ్రిటిష్ వారు భారతదేశం వదలి వెళ్లేలా ఎవరు చేస్తారు - 223 పేజీ ప్రజల తిరుగుబాటు - 225 పేజీ

	గాంధీజీ పై ఘాతుకం & సంస్థానాల విలీనం - 230	
17.	స్వతంత్ర భారత రాజ్యాంగ నిర్మాణం భారత రాజ్యాంగ పునఃసందర్శన - 232 చర్చలను చదవడం - 234-236 పార్లమెంటరీ వ్యవస్థ - 238-241 ప్రాథమిక హక్కులపై చర్చలకు ఉదాహరణ - 243 - 245 ప్రస్తుత రాజ్యాంగం - 246	నేపాల్ రాజ్యాంగ ప్రవేశిక - 232 (బాక్స్ ఐటమ్) జపాన్ రాజ్యాంగ ప్రవేశిక - 233 (బాక్స్ ఐటమ్) నేపాల్ నేపథ్యం - 234 (బాక్స్ ఐటమ్) రాజ్యాంగ చర్చలను చదవటం - 237 రాజ్యాంగ సభలోని చర్చలలో విమర్శలకు ఉదాహరణలు - 242-243 రాజ్యాంగ సామాజిక నిర్మాణం - 245
18.	స్వతంత్ర భారతదేశం మొదటి సార్వత్రిక ఎన్నికలు - 249 రాజకీయ వ్యవస్థలో ఏకపార్టీ ఆధిపత్యం - 250 రాష్ట్రాల పునర్వ్యవస్థీకరణ చట్టం 1956 - 251-252	విదేశీ విధానం - యుద్ధాలు - 255 నెహ్రూ తరువాత - 255 హిందీ వ్యతిరేక ఉద్యమం- 255 హరిత విప్లవము - 256 ప్రాంతీయ పార్టీలు - ప్రాంతీయ ఉద్యమాల ప్రాబల్యం - 257-258

	<p>రాష్ట్రాల పునఃవ్యవస్థీకరణ - 253 సామాజిక , ఆర్థిక మార్పు - 253-254 బంగ్లాదేశ్ యుద్ధం - 259 అత్యవసర పరిస్థితి - 261</p>	<p>జమ్మూ కాశ్మీర్ - 258,259 (బాక్స్ ఐటమ్స్) వామపక్షాల పందా వైపు మలుపు- 260</p>
19.	<p>రాజకీయ ధోరణులు - ఆవిర్భావం 1977-2000 అత్యవసర పరిస్థితి తరువాత తిరిగి ప్రజాస్వామ్యం - 265 1977 ఎన్నికలు, అత్యవసర పరిస్థితికి ముగింపు - 265-267 ప్రాంతీయ ఆకాంక్షల ఆవిర్భావం - 267 ఆంధ్రప్రదేశ్ - 268 రాజీవ్ గాంధీ కాలంలో కొత్త చర్యలు- 273 సంకీర్ణ రాజకీయాల శకం-276</p>	<p>రాష్ట్రపతి పాలన - 267 (బాక్స్ ఐటమ్) అస్సాం ఉద్యమం - 268-270 పంజాబ్ ఆందోళన - 270-272 మతతత్వం, ఉన్నత స్థానాలలో అవినీతి పెరుగుదల-274-275 20 వ శతాబ్దపు చివరి దశకంలోని సమస్యలు-278 రాజకీయాలు, మత వినియోగం-279</p>

	<p>పశ్చిమ బెంగాల్ లో వామపక్ష ప్రభుత్వం - 276-277 సరళీకృత ఆర్థిక విధానం-279-280</p>	
20.	<p>ప్రపంచ యుద్ధాల తరువాత ప్రపంచం, భారతదేశం రెండవ ప్రపంచ యుద్ధం తరువాత -282 ఐక్యరాజ్యసమితి-283 రెండు శిబిరాలు, ప్రచ్ఛన్న యుద్ధం(1945-1991)- 284 యుద్ధం అంచున-287 అలీనఉద్యమం - 287 భారతదేశం - దాని పోరుగు దేశాలు - 293 చైనాతో భారతదేశం సంబంధాలు - 293 పాకిస్తాన్ తో భారతదేశ సంబంధాలు-294-295 బంగ్లాదేశ్ తో భారతదేశ సంబంధాలు-296</p>	<p>పరోక్ష యుద్ధాలు-285 సైనిక ఒప్పందాలు-286 ఆయుధ అంతరిక్ష పోటీ-287 పశ్చిమాసియా ఘర్షణలు-289- 290 గల్ప్(మధ్యప్రాచ్యం)ప్రాంతంలో పెరిగిన జాతీయవాద ప్రభావం- 291 శాంతి ఉద్యమాలు, USSR పతనం, ప్రచ్ఛన్న యుద్ధ అంతం-292 సమకాలీన సామాజిక ఉద్యమాలు</p>

	శ్రీలంకతో భారతదేశ సంబంధాలు-297	
21.	సమకాలీన సామాజిక ఉద్యమాలు నేపథ్యం యూరోప్ లో గ్రీన్ పీస్ ఉద్యమం-304 భోపాల్ గ్యాస్ దుర్ఘటన, సంబంధిత ఉద్యమాలు- 304 సామాజిక న్యాయం, మానవ హక్కుల కోసం మహిళల ఉద్యమం- 308 మానవ హక్కులపై సామాజిక సమీకరణ- 310 చారిత్రక నేపథ్యం-311 మైరా పైబి ఉద్యమం- 311 సామాజిక ఉద్యమాలన్నింటిలోను సారూప్య అంశాలు-312	1960 లలోని పౌరహక్కులు- ఉద్యమాలు-298-299 USSR లో మానవ హక్కుల ఉద్యమం-300 అణు వ్యతిరేక, యుద్ధ వ్యతిరేక ఉద్యమాలు-300-302 ప్రపంచీకరణ, నిర్వాసితులైన ప్రజలు, పర్యావరణ ఉద్యమాలు- 303 నర్మదా నదిపై ఆనకట్టలకు వ్యతిరేకంగా ఉద్యమాలు-305- 306 సైలెంట్ వ్యాలి ఉద్యమం-307 ఆడవాళ్లు ఏకమైతే-308
22.	పౌరులు-ప్రభుత్వాలు	భాగం-2

	సమాచార హక్కు చట్టం 314-319	న్యాయ సేవాప్రాధికార సంస్థ- 320-323